

VALORACIÓ SOCIOECONÒMICA DE L'ACTIVITAT RECREATIVA DE RECOLLECTAR BOLETS AL SOLSONÈS

**JUAN MARTÍNEZ DE ARAGÓN; JOSÉ ANTONIO BONET; DANIEL OLIACH;
CARLOS COLINAS**
CENTRE TECNOLÒGIC FORESTAL DE CATALUNYA
mtzda@ctfc.es

Resum

Una de les activitats anuals més importants associades al medi rural és la recollida de bolets a la tardor. La recol·lecció pot tenir un component econòmic i un component recreatiu, vessant que no té un preu directe de mercat, però que representa unes despeses per part del recol·lector en desenvolupar l'activitat. El coneixement d'aquestes despeses ens permet estimar el valor turísticorecreatiu de l'ecosistema rural originat per l'activitat de recollir bolets, que en el cas del Solsonès ascendeix a una mitjana de 791.025-835.201 € cada tardor. Aquesta informació, unida al coneixement de la disposició per part dels usuaris a pagar per aquesta activitat, poden ser molt útils en la presa de decisions concernents a la regulació de l'ús públic dels boscos, així com per a calcular el potencial que tenen els recursos micològics en la generació de rendes al medi rural.

1. Introducció

A Catalunya, el turisme micològic de cap de setmana durant la tardor ha esdevingut una tradició en la qual els recol·lectors accedeixen lliu-

rement al bosc a recol·lectar bolets. No obstant això, els propietaris forestals no solen percebre fet positivament aquesta activitat. Els seus boscos produeixen una externalitat positiva, fet que duu els propietaris dels boscos a proveir una quantitat inferior a la que seria socialment desitjable. Aquesta situació actual podria canviar si s'arbitressin mesures en referència a això. L'Administració podria intervenir de manera socialment òptima si sabés el valor que els boletaires obtenen amb la realització d'aquesta activitat més enllà del que els costa (excedent del consumidor). A més, podria optar millor per un o altre instrument d'intervenció si conegués l'opinió dels boletaires pel que fa referència a tipus de pagament com ara taxes, llicències i vedats per a la recol·lecció de bolets. Segons a qui s'atorgués els drets de propietat es podrien desenvolupar iniciatives que proporcionessin un ingrés als propietaris forestals, com reclamen tradicionalment (Rojas i Rovira, 2003).

Els objectius d'aquest estudi han consistit a estimar el valor de la funció recreativa del bosc ocasionada pels boletaires de cap de setmana a través del mètode del cost de viatge, estimar el nombre de visites (boletaires) que arriben als boscos del Solsonès a la recerca de bolets els caps de setmana de la tardor i conèixer l'opinió dels boletaires davant la possibilitat d'haver de pagar per la recol·lecció dels bolets.

2. Material i mètodes

L'estudi s'ha situat en els boscos de coníferes de la comarca de muntanya del Solsonès (Lleida). L'àrea de l'estudi té una superfície aproximada de 61.000 ha, el 65 % de les quals corresponen a bosc arbrat (el *Pinus sylvestris* L. i el *P. nigra* són les dues espècies arbòries dominants).

Els objectius proposats han requerit dos tipus diferents de metodologies: l'estimació del valor de l'excedent del recol·lector s'ha portat a terme mitjançant l'aplicació del mètode del cost de viatge (MCV), el qual s'ha calculat a través de les respostes obtingudes en entrevistes personals realitzades als boletaires en cinc localitats (Hotelling, 1947). Aquestes entrevistes també han facilitat de conèixer la disposició dels boletaires a pagar per la recollida de bolets. L'estimació del nombre de visites als boscos del Solsonès s'ha realitzat mitjançant el recompte dels vehicles aparcats als marges de les carreteres properes a boscos productors de bolets en un transecte de carretera de 80 km de longitud (Martínez de Aragón *et al.*, en preparació). L'estudi es va desenvolupar durant els mesos de setembre, octubre, novembre i desembre de 2001, 2002 i 2003.

2.1. Qüestionari per a les entrevistes

El disseny del qüestionari emprat per al MCV ha inclòs trenta-set preguntes, i se n'han diferenciat quatre parts: una primera part, en la qual s'inclouen preguntes generals de la persona entrevistada i els seus coneixements micològics; una segona part, sobre les despeses en els quals incorre l'entrevistat quan fa una visita per a buscar bolets; una tercera, dissenyada per a conèixer el nombre de visites que fan al Solsonès a la recerca de bolets al llarg de la tempo-

rada micològica de tardor, i una quarta, que pretén conèixer possibles polítiques de regulació, per la qual cosa s'exposa a la persona entrevistada tres fórmules diferents davant el fet d'haver de pagar per a recollir bolets als boscos (taxa, llicència o vedat).

S'han fet tres-centes observacions vàlides (cent observacions per temporada fúngica de l'estudi), un 99 % del total d'entrevistes sol·licitades.

2.2. Quantificació de vehicles

El mostreig del transecte de carretera de 80 km de longitud que transcorre per les principals masses forestals de la meitat nord de la comarca del Solsonès, ha permès estimar el nombre total de cotxes associats als recol·lectors de bolets de cap de setmana. El transecte s'ha recorregut al llarg de l'estudi seixanta-sis cops, i s'ha anotat cada dia de mostreig el nombre de vehicles aparcats als marges de la carretera pròxims a un bosc potencialment productor de bolets. Per conèixer el nombre total de vehicles de boletaires de cap de setmana a la comarca, s'han obtingut els quilòmetres totals de carretera asfaltada dintre de l'àrea d'estudi amb característiques similars al transecte mostrejat, mitjançant l'ús d'un curvímetre sobre un plànol topogràfic a escala 1:50.000.

A partir del nombre de vehicles, nombre de quilòmetres mostrejats (transectes), nombre de quilòmetres totals de carretera asfaltada dintre de l'àrea d'estudi (350 km), nombre mitjà de persones per vehicle (obtingut a partir de les entrevistes realitzades) i nombre mitjà de caps de setmana per a cada període de fructificació de bolets, s'ha pogut estimar el nombre mitjà de visites que es fan als boscos del Solsonès durant el període de fructificació dels bolets de tardor.

3. Resultats i discussió

3.1. Estimació del nombre de vehicles que recorren els boscos del Solsonès durant la temporada fúngica de tardor i estimació del nombre de visitants

Durant el període d'estudi s'han comptabilitzat 4.589 cotxes aparcats als marges de les carreteres properes als boscos potencialment productors de bolets. Aquest nombre ha variat considerablement segons la producció de bolets de cada any. Així doncs, l'any 2001 es van comptabilitzar 313 cotxes, en un total de 1.120 km mostrejats; el 2002 es van comptabilitzar 2.606 cotxes, en 1.920 km, i el 2003 es van comptabilitzar 1.670 cotxes, en 1.920 km.

A partir de les entrevistes realitzades, s'ha pogut estimar un nombre de 2,7 persones/vehicle. Aquest resultat, unit al nombre de vehicles, ha servit per a estimar el nombre mitjà ponderat de visitants de cap de setmana per cada quilòmetre de carretera, que ha estat de 4,9. Com que la temporada de fructificació de bolets s'allarga durant una mitjana de 10,3 caps de setmana i els quilòmetres totals de carretera amb les mateixes característiques al transecte mostrejat són 350 km, el nombre mitjà estimat de visitants de cap de setmana que vénen a la comarca del Solsonès cada tardor a la recerca de bolets ha estat de 18.069 (figura 1).

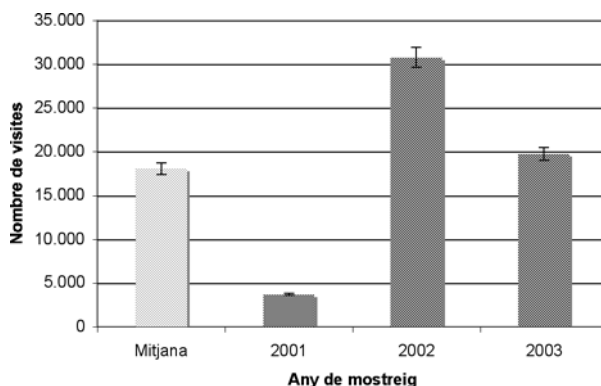

Figura 1. Nombre mitjà de visites realitzades pels recol·lectors de bolets als boscos del Solsonès els tres anys d'entrevistes i nombre de visites anuals realitzades pels recol·lectors de bolets durant els anys de l'estudi.

El nombre de visites ha estat molt variable (figura 1), i aquesta variabilitat s'atribueix a la producció de bolets que fructifiquen als boscos durant la tardor. La tardor del 2001 es va caracteritzar per una baixa productivitat de bolets, que va originar una decepció entre els boletaires i va provocar la reducció del nombre de viatges que feien habitualment durant la tardor a la recerca de bolets. En anys posteriors, 2002 i 2003, les produccions de bolets als boscos es van considerar normals, i va ocasionar un augment considerable del nombre de visites respecte el 2001. El nombre de visites durant el 2002 va ser més elevat que en el 2003, tot i que la producció de bolets no va ser superior. Aquest resultat pot ser atribuït a l'abstinència que patien els boletaires per la falta de bolets que hi va haver el 2001.

3.2. Valor de l'excedent dels recol·lectors de bolets de cap de setmana

El valor de l'excedent del recol·lector de bolets quan realitza una visita al Solsonès s'ha estimat en 45 €, obtingut a partir de l'aplicació del MCV. Coneixent el nombre mitjà de visites que reben els boscos de la comarca del Solsonès cada tardor (aproximadament 18.000 visites), s'ha estimat el valor total de l'excedent dels boletaires en 810.000 €/tardor (Martínez de Aragón *et al.*, en preparació). Aquest valor és prou important per a tenir-lo en compte en els instruments d'ordenació i planificació forestal.

3.3. Polítiques de regulació

Els boscos a Catalunya tenen un valor considerable per a la societat tal com s'ha detectat en aquest estudi, però, *hi ha la possibilitat d'integrar el valor recreatiu associat als boscos per la recollida de bolets en la renda dels propietaris forestals?* Una mesura a adoptar seria l'obligatorietat d'haver de pagar una taxa o llicència per a recollir bolets i/o la creació de vedats pri-

vats de bolets (Hazera, 2000; Gómez-Urrutia, 2001; Martínez Peña, 2003). Aquesta mesura es justifica si es pretén aplicar mesures conservacionistes del recurs, per la deterioració que pateixen les infraestructures forestals per a l'ús i el gaudi dels boletaires en boscos privats. L'augment del nombre de recol·lectors de bolets els últims anys, el desconeixement micològic dels boletaires i les intoxicacions freqüents pels bolets recol·lectats els caps de setmana (Piqueras, 2001), són també amenaces que haurien de ser considerades a l'hora de valorar els pros i els contres d'una política de regulació futura.

Les polítiques de regulació en el moment de la seva aplicació no solen ser ben acollides pels usuaris de les activitats a regular, si bé amb el pas del temps acaben sent-ho. Actualment, activitats com el motocròs, els vehicles tot terreny, els quads o fer pícnic estan en procés de regulació, i es discuteix si els usuaris d'aquestes activitats haurien de pagar pel gaudi de l'activitat en zones rurals. Una enquesta recent encarregada pel Congrés del Món Rural de Catalunya (2005-2006), en la qual es van entrevistar 1.200 persones de zones rurals i urbanes, revela que el 71,3 % dels entrevistats consideren que els practicants de motocròs haurien de pagar per l'ús que s'està fent del mitjà rural, un 68,4 % en el cas dels tot terreny o quads i un 41,7 % per a fer pícnic (Rural'06). El cas dels bolets no sembla que hagués de ser diferent d'aquestes activitats però, no obstant això, sí que n'és. Catalunya és una regió micòfila en la qual hi ha milers d'aficionats a la recol·lecció gratuïta de bolets (Andrés *et al.*, 1992) i on està molt estès el concepte «el bosc és de tots».

Un 54 % dels entrevistats no han estat d'acord en la necessitat d'haver de pagar per anar al bosc a buscar bolets, tot i que aquests boscos siguin de propietat privada. Per contra, un 15 % sí que estarien disposats a pagar una taxa, i s'incrementa aquest percentatge fins a un 34 % si es complissin una sèrie de condicions: consensuar el preu de la llicència i que part de la recaptació es destinés a fer una gestió micològica del bosc. En el cas del preu de la llicència, es podria ajustar per a controlar el nombre de visites que el bosc pot assumir. A les Païls (Osca), aquest preu es va fixar en 180 €/temporada (aproximadament 9 €/visita) i a la Gironde (França) en 121 €/temporada o 6 €/visita (Hazera, 2000). L'acceptació d'una llicència per part dels recol·lectors de cap de setmana al Solsonès permetria una recaptació mitjana de 46.076 €/tardor (a un preu mitjà de 7,5 €/visita), quantitat gens menyspreable en el context agroforestal. La reinversió d'aquests ingressos (com han reclamat un 34 % dels entrevistats) es podria portar a terme partint de les normes que s'apliquen als vedats de caça i pesca o a les forests declarades d'utilitat pública, on és obligació que part del rendiment obtingut es reinverteixi en la conservació i la millora d'aquestes forests (article 1 del Decret 2479/1966).

Bibliografía

ANDRÉS, J.; LLAMAS, B.; TERRÓN, A.; SÁNCHEZ, J. A.; GARCÍA, O.; ARROJO, E.; PÉREZ, T. (1992), *Guía de hongos de la Península Ibérica*, 2a ed., Celarayn, p. 578.

GÓMEZ-URRUTIA, J. (2001), «Setas silvestres en Italia, legislación y comercialización ¿Un modelo trasladable a España?», *Cuadernos de Ciencias Naturales de Navarra*, núm. 16, p. 58-64.

HAZERA, J. (2000), «Ramassage des champignons en forêt: Un permis à l'essai», *Forêt-Enterprise*, núm. 132, p. 59-61.

HOTELLING, H. (1947), «The Economics of Public Recreation», *The Prewitt Report* (Washington, D. C., Department of the Interior).

MARTÍNEZ DE ARAGÓN, J.; RIERA, P.; COLINAS, C., «Valoración socio-económica de la función recreativa del bosque debida a la recolección de setas de fin de semana y medidas compensatorias a tomar». [En preparació]

MARTÍNEZ PEÑA, F. (2003), *Producción y aprovechamiento de Boletus edulis Bull.: Fr. en bosques de Pinus sylvestris L. Bases para la ordenación y valoración económica del recurso micológico forestal*, Serie técnica, Junta de Castilla y León, 134 p.

PIQUERAS, J. (2001), «Nuevas aportaciones al conocimiento de las intoxicaciones por hongos macro-micetos hepatotóxicos», Barcelona, Universitat de Barcelona, Facultat de Medicina. [Tesi doctoral]

ROJAS, E.; ROVIRA, J. (2003), «Conclusiones». A: *Actas de la Conferencia Internacional sobre el Estatuto de la Propiedad Forestal*, Barcelona, Centre Tecnològic Forestal de Catalunya.

RURAL'06. «Imatge del Món Rural a Catalunya», estudi encarregat pel Congrés del Món Rural de Catalunya al Gabinet d'Estudis Socials i Opinió Pública, gener 2005 (2007). <<http://www.congresmonrural.com/secc6.html>> [Consulta: 10 maig 2007].